

VENDIM
Nr.19, datë 1.6.2011

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Bashkim Dedja	Kryetar i Gjykatës Kushtetuese		
Xhezair Zaganjori	Anëtar i	“	“
Petrit Plloçi	Anëtar i	“	“
Vitore Tusha	Anëtare e	“	“
Sokol Sadushi	Anëtar i	“	“
Sokol Berberi	Anëtar i	“	“
Admir Thanza	Anëtar i	“	“
Altina Xhoxhaj	Anëtare e	“	“
Vladimir Kristo	Anëtar i	“	“

me sekretare Blerina Çinari, më datë 4.11.2010, mori në shqyrtim në seancë gjyqësore, mbi bazë dokumentesh, çështjen nr. 21/6 Akti, që i përket:

KËRKUES: Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë

SUBJEKTE TË INTERESUARA: Kuvendi i Republikës së Shqipërisë, Këshilli i Ministrave, Prokuroria e Përgjithshme

OBJEKTI : Shfuqizimi si i papajtueshëm me Kushtetutën, i paragrafëve VII dhe VIII të nenit 34 të Kodit Penal të Republikës së Shqipërisë.

BAZA LIGJORE: Nenet 134/1, d dhe 145/2 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjo i relatorin e çështjes Vladimir Kristo, shqyrtoi pretendimet e kërkuarit: prapësimet e subjekteve të interesuara: Kuvendi i Republikës së Shqipërisë (Kuvendi) dhe Këshilli i Ministrave (KM) që janë shprehur për rrëzimin e kërkesës dhe, pasi bisedoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

Me vendimin nr.324, datë 6.3.2009, Gjykata e Rrethit Gjyqësor të Tiranës ka deklaruar fajtor shtetasin E.S., për kryerjen e veprës penale të “mosparaqitjes në repart”, parashikuar nga neni 36/1 i Kodit Penal Ushtarak, dhe e ka dënuar atë me 14 000 (katërmëdhjetë mijë) lekë gjobë. Gjyba duhej paguar nga i dënuari brenda datës 16.9.2009.

Ky vendim ka marrë formë të prerë në datën 18.3.2009.

Prokuroria pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor të Tiranës ka dërguar në Zyrën e Përmbarimit Gjyqësor të Lushnjës urdhrin e ekzekutimit të datës 18.3.2009, për zbatimin e vendimit penal nr.324, datë 6.3.2009 të lartpërmendur.

Zyra e Përmbarimit Gjyqësor të Lushnjës i ka dërguar njoftim shtetasit E.S. për ekzekutimin vullnetar të detyrimit. Si pasojë e mosshlyerjes së këtij detyrimi nga i dënuari, kjo zyrë ka filluar procedurat për ekzekutimin e detyrueshëm të detyrimit prej 14 000 lekësh.

Zyra e Përmbarimit Gjyqësor të Lushnjës, pasi ka kryer të gjitha procedurat për ekzekutimin e vendimit penal të formës së prerë, ka konstatuar insolvabilitetin e shtetasit E.S. Në këto kushte kjo Zyrë ka vendosur pezullimin e ekzekutimit të urdhrin të datës 18.3.2009 të lëshuar nga Prokuroria pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor të Tiranës.

Prokuroria pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor të Tiranës, bazuar në nenin 34/7 të Kodit

Penal (KP) dhe në nenin 467/2 të Kodit të Procedurës Penale (KPP), i është drejtuar gjykatës për konvertimin e dënimit prej 14 000 lekësh, dhënë me vendimin nr.324, datë 6.3.2009 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor të Tiranës, ndaj shtetasit E.S. në dy ditë burgim.

Gjykata e Rrethit Gjyqësor të Tiranës (Gjykata referuese), me vendimin nr.415 akti, datë 20.5.2010 ka vendosur pezullimin e gjykimit të kërkesës penale nr.415 akti, me objekt konvertimin në ditë burgimi të dënimit penal me gjobë të dhënë ndaj të gjykuarit E.S. dhe dërgimin e çështjes në Gjykatën Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë, për t'u shprehur nëse paragrafët VII dhe VIII të nenit 34 KP-së, të cilët parashikojnë zëvendësimin e dënimit me gjobë në dënim me burgim, janë në pajtim me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.

II

Gjykata referuese pretendon se dispozitat e sipërcituara bien në kundërshtim me nenin 27 të Kushtetutës, pasi në këtë rast kufizimi i lirisë së shtetasve kryhet për shkaqe, të cilat nuk janë të përfshira në këtë dispozitë kushtetuese, e cila duke qenë taksative, është edhe shteruese për sa u përket shkaqeve kur liria e individit mund të kufizohet në mënyrë të ligjshme nga autoritetet shtetërore.

Edhe pse ka *prima facie* një ngjashmëri ndërmjet shkronjës “b” të nenit 27/2 të Kushtetutës, e cila parashikon se liria e personit mund të kufizohet në bazë të një urdhri të gjykatës, në rastin konkret vendimi penal me gjobë nuk mund të interpretohet si një urdhër gjykate në këtë drejtim, pra që synon të kufizojë lirinë e personit.

Gjykata referuese pretendon, gjithashtu, se dispozitat për të cilat kërkohet kontrolli kushtetues, bien në kundërshtim edhe me nenin 18 të Kushtetutës, i cili sanksionon barazinë e shtetasve para ligjit. Nga ana e ligjvënësit nuk janë zbatuar dispozitat e nenit 18/3 të Kushtetutës, i cili lejon diskriminimin e shtetasve për arsye të gjendjes së tyre ekonomike, kur plotësohen këto kushte: Diskriminimi të jetë: a) i ligjshëm; b) i arsyeshëm; dhe c) objektiv. Duke qenë se konvertimi i dënimit diskriminon personat që janë në pamundësi objektive të paguajnë gjobën, duke i vënë këta të fundit në një pozitë të disfavorshme në lidhje me personat që kanë mundësi të paguajnë gjobat penale, Gjykata referuese pretendon se ky lloj disavantazhi është i paarsyeshëm.

Përfaqësuesi i subjektit të interesuar, Kuvendi i Republikës së Shqipërisë, parashtroi:

- Kërkuesi nuk legjitimohet të vërë në lëvizje Gjykatën Kushtetuese, pasi plotësohet vetëm njëri nga kushtet që legjitimon gjyqtarët të investojnë këtë Gjykatë, posaçërisht norma e kontestuar ka lidhje të drejtpërdrejtë me çështjen konkrete dhe nuk plotësohet kushti i dytë, që antikushtetutshmëria e normës të jetë pengesë për zgjidhjen e çështjes konkrete nga gjykata referuese.

- Për themelin e çështjes, pretendimi për cenim të nenit 27 të Kushtetutës nuk qëndron, pasi dënimi i formës së prerë me gjobë përbën një urdhër të dhënë nga gjykata dhe, si i tillë, justifikon dënimin me burg gjatë konvertimit në përputhje me nenin 27/b të Kushtetutës.

- Po ashtu, nuk qëndron pretendimi për cenim të nenit 18 të Kushtetutës, sepse konvertimi i dënimit kryhet pasi vetë shtetasi ka shkelur rregullat dhe zbatimin e ligjit penal është i domosdoshëm. Duke qenë se konvertimi i dënimit është i mirërregulluar nga KP-ja dhe KPP-ja nuk kemi situata paqartësie dhe legjislacioni penal vepron pa shkelur nenin 18 të Kushtetutës.

Përfaqësuesi i subjektit të interesuar, Këshilli i Ministrave, parashtroi:

- Konvertimi i dënimit justifikohet nga shkronjat “a” dhe “b” të nenit 27 të Kushtetutës, i cili parashikon se liria mund të kufizohet “për moszbatim të urdhrave të ligjshëm të gjykatës, ose për moszbatim të ndonjë detyrimi të caktuar me ligj”. Ndërsa dënimi me burgim, i dhënë nga gjykata, gjen arsyen e vet në kryerjen e një veprë penale, dënimi me burgim, në bazë të konvertimit të parashikuar në nenin 34/8, gjen mbështetje në moszbatim të një urdhri të dhënë nga gjykata. Konvertimi është në përputhje me nenin 27 të Kushtetutës për arsye se, duke qenë se vendimi me burg pas konvertimit jepet nga një gjykatë kompetente, jemi në kushtet e shkronjës “a”, e cila parashikon se liria mund t'i kufizohet personit “kur është dënuar me burg nga gjykata

kompetente”.

- Dënimet me burgim dhe me gjobë janë të barasvlershme në lidhje me riedukimin e autorit të veprës. Dënimi me burgim është implicit në momentin që gjykata përcakton gjykimin me gjobë, duke qenë se dy dënimet janë plotësisht të zëvendësueshëm njëri me tjetrin.

- Pretendimi për cenim të nenit 18 të Kushtetutës nuk qëndron, për arsye se situata më e rëndë për individët që nuk disponojnë mjete monetare, kundrejt personave që kanë më shumë mjete nuk vjen nga veprimi i autoriteteve shtetërore, por është krijuar nga vetë individi me vullnetin e lirë. Dispozitat që parashikojnë konvertimin e dënimit ose caktimin e tij janë hartuar duke pasur parasysh individin si qenie njerëzore dhe duke abstraguat nga cilësitë që individi mund të fitojë gjatë jetës, përfshirë nivelin ekonomik të tij. Neni 34 parashikon mundësinë për një diskriminim pozitiv për shtetasit me të ardhura të pakta dhe jo një diskriminim negativ.

- Shfuqizimi i dispozitave objekt shqyrtimi do të krijonte një situatë edhe teorikisht diskriminuese, pasi shtetasit, që nuk do të ishin insolventë, do të vuanin dënimin penal, kurse ata në pamundësi ekonomike jo, duke krijuar bazat për rritjen e kriminalitetit.

III

Për legjitimitimin e kërkuarit

Gjykata Kushtetuese (Gjykata) në jurisprudencën e saj ka theksuar se gjykatat e juridiksionit të zakonshëm, në përputhje me nenet 134/1/d dhe 145/2 të Kushtetutës mund të ushtrojnë kontrollin e kushtetutshmërisë së normës gjatë shqyrtimit të një çështjeje gjyqësore, duke pasur si parakusht që kushtetutshmëria e normës së referuar të jetë *conditio sine qua non* për zgjidhjen e çështjes konkrete.

Gjykata referuese, në përputhje me parimin e drejtësisë efektive, ka për detyrë të shohë në tërësi pozitat procedurale dhe materiale të palëve dhe gjendjen e tyre pas zgjidhjes së çështjes konkrete. Nëse gjykata referuese ka arsye të besojë se zgjidhja e çështjes nga ana e saj mund të çojë në cenimin e të drejtave kushtetuese të shtetasve, atëherë ajo është e autorizuar nga urdhërimi i normës kushtetuese që të referojë çështjen në Gjykatën Kushtetuese, për zgjidhjen e problemit të kushtetutshmërisë.

Në rastin konkret, gjykata referuese ka konstatuar se konvertimi i dënimit me gjobë në dënim me burgim mund të sjellë diskriminimin e të dënuarit për arsye të gjendjes së tij ekonomike, si dhe mund të cenojë lirinë e tij jashtë kushteve të parashikuara në nenin 27 të Kushtetutës.

Gjykata çmon se një konstatim i tillë nga ana e gjykatës referuese ngre *prima facie* probleme kushtetutshmërie në lidhje me cenimin e parimit të barazisë para ligjit, të parashikuar në nenin 18 të Kushtetutës, dhe parimit të mosdënimit pa ligj, të parashikuar në nenin 29 të Kushtetutës. Për këto arsye, Gjykata vlerëson se gjykata referuese legjitimohet në paraqitjen e kërkesës për kontrollin e kushtetutshmërisë së paragrafëve 7 dhe 8 të nenit 34 të KP-së.

IV

Për pretendimin për cenimin e parimit të barazisë së shtetasve para ligjit, të parashikuar nga neni 18 i Kushtetutës

Gjykata, para se t'i japë përgjigje pretendimit të gjykatës referuese se dispozita penale, objekt kontrolli kushtetues, i bie ndesh nenit 18 të Kushtetutës, sepse lejon diskriminimin e personave për shkak të gjendjes së tyre ekonomike pa arsye të përligjura, vlerëson të marrë në shqyrtim, fillimisht, funksionin e dënimit penal.

Dënimi penal përmbush dy funksione të ndryshme, të cilat mund të konsiderohen si edukative. Nga njëra anë qëndron funksioni i parandalimit të përgjithshëm të veprave penale, pasi kërcënim, se shteti do të zbatojë sanksione penale sa herë që shtetasit do të kryejnë veprime të dënueshme nga legjislacioni penal, funksionon si një mënyrë për të dekurajuar dhe parandaluar

cilindo nga shtetasit që të ndërmarrë veprime që bien në kundërshtim me normat penale. Nga ana tjetër, qëndron funksioni i parandalimit të posaçëm, i cili lidhet drejtpërsëdrejti me autorin e veprës, pasi duke zbatuar sanksionin penal synohet riedukimi i tij, në mënyrë që pas kryerjes së dënimit të mos ndërmarrë në të ardhmen veprime kriminale.

Gjykata, nisur nga natyra e çështjes në shqyrtim, e shikon të arsyeshme të ndalet kryesisht në parandalimin e posaçëm. Në përputhje me frymën e Kushtetutës, sanksioni penal i cilësdo natyre duhet të synojë vetëm riedukimin dhe më pas integrimin e të dënuarit në jetën shoqërore.

Në këto kushte, Gjykata sheh me vend të analizojë nëse konvertimi i dënimit me gjobë në dënim me burgim, kur autori është në pamundësi për të shlyer gjobën, cenon standardin e barazisë së shtetasve para ligjit dhe, në këtë kuptim, është në përputhje me këtë funksion riedukativ që duhet të luajë sanksioni penal.

Gjykata, duke pasur parasysh dhe doktrinën e konsoliduar europiane në këtë fushë, konstaton se, që të jetë i pranueshëm dënimi penal në aspektin kushtetues, në përputhje me nenin 17/1 të Kushtetutës, duhet të jetë i drejtë dhe në përpjesëtim me veprën. Në këtë mënyrë, që të mund të ketë një proces riedukativ të suksesshëm, duhet që ndëshkimi penal të perceptohet nga autori i veprës si i drejtë dhe në përpjesëtim me veprën e kryer. Nëse koncepti i lirisë vetjake dhe vetë liria vetjake janë të shpërndara në mënyrë të njëtrajtshme të shtetasit që nga momenti i lindjes së tyre, nuk mund të thuhet e njëjta gjë edhe për mjetet financiare që disponon gjithsecili, të cilat janë të shpërndara në mënyrë tejet të ndryshme nga një person te tjetri. Dënimi me gjobë lindi si një mënyrë për të shmangur dënimin me burgim, pasi konsiderohej si më e drejtë që personi të mund të paguante një shumë të hollash për vepra që kishin një rrezikshmëri të ulët shoqërore, pa pasur nevojë që të privohej nga liria. Qëllimi i dënimit me gjobë, në frymën e Kushtetutës, duhet rilexuar në kuptimin që funksioni riedukativ mund të përmbushet edhe nga pagesa e një shume të caktuar, pa qenë nevoja që personi të privohet nga liria vetjake. Në rastin e konvertimit të dënimit me gjobë në atë me burg, duket se ligjvënësi i vendos shtetasit para alternativës që të zgjedhin midis detyrimit për të paguar një shumë të hollash ose të vuajnë dënimin me burgim. Konstatohet lehtë se, nëse një person i caktuar është në pamundësi absolute që të shlyejë detyrimin, ai privohet nga kjo zgjedhje.

Gjykata referuese pretendon se vuajtja e dënimit me burgim nga persona, të cilët janë në pamundësi absolute të shlyejnë detyrimet monetare kundrejt shtetit, diskriminon personat që nuk kanë mundësi financiare kundrejt atyre që i kanë këto mundësi.

Gjykata çmon se procesi i riedukimit, në rastet e personave që do të vuajnë dënimin me burgim, pas konvertimit mund të komprometohet në mënyrë serioze nëse ky konvertim nuk bëhet në kushte dhe rrethana të përcaktuara shprehimisht në mënyrë të plotë e të gjithanshme në ligj. Në të kundërt, këta persona do ta perceptonin konvertimin si një akt të padrejtë, thjesht për faktin se ata janë në kushte ekonomike më të vështira në raport me shtetasit e tjerë, të cilët, duke i pasur këto kushte mund t'i shpëtojnë dënimit me burgim.

Gjykata konsideron se vetë procesi i konvertimit të dënimit me gjobë në dënim me burgim, pa hetuar më parë kushtet ekonomike të të dënuarit dhe më pas pamundësinë e pagimit të gjobës, nuk përputhet me frymën e Kushtetutës, pasi dënimi me gjobë është diametralisht i kundërt me atë me burgim dhe çdo konvertim i njëanshëm nuk mund të jetë i përpjesëtuar.

Në mbështetje të këtyre argumenteve mjafton të analizojmë mënyrën sesi caktohet dënimi sipas Kodit tonë Penal. Sipas nenit 47 të këtij Kodi, në caktimin e dënimit gjykata merr parasysh rrezikshmërinë e veprës penale, të autorit të saj, shkallën e fajit, si dhe rrethanat lehtësuese dhe rënduese. Në këtë mënyrë gjykata gjatë dhënies së dënimit vlerëson se cili lloj dënimi është në përpjesëtim me rrezikshmërinë e veprës dhe të autorit të saj. Konvertimi i njëanshëm i dënimit me gjobë, të dhënë nga gjykata, në dënim me burgim, cenon parimin e *favor libertatis*, sipas të cilit privimi nga liria duhet përdorur si *extrema ratio*.

Për sa më sipër, Gjykata vlerëson se nuk mund të ketë një trajtim të njëtrajtshëm të të dy dënimeve. Në interpretimin e Gjykatës, çfarëdolloj transformimi i dënimeve, i kryer duke prezumuar të njëjtën rëndësi kushtetuese të të dyja vlerave, duhet të përjashtohet.

Interpretimi i bërë në parashtrimet e Këshillit të Ministrave, se në rastin e konvertimit kemi të bëjmë thjesht me një transformim, pasi ka një barazi thelbësore mes dënimit me gjobë dhe atij me burgim dhe se dënimi me burgim është implicit në momentin e përcaktimit të dënimit me gjobë, është i gabuar dhe jo në përputhje me frymën dhe përmbajtjen e Kushtetutës. Në shpjegimet e veta, Këshilli i Ministrave ka pretenduar se konvertimi është i domosdoshëm, pasi sanksioni penal duhet zbatuar në çdo rast, në mënyrë që të realizohen efektet e parandalimit të përgjithshëm dhe të posaçëm të përshkruara më sipër.

Gjykata vlerëson se domosdoshmëria e sanksionit penal është një element i patjetërsueshëm i rendit juridik pozitiv, por në këtë rast ky i fundit nuk vihet në diskutim. Ajo që diskutohet, në rastin konkret, është mundësia ose pamundësia për të përmbushur qëllimin e dënimit, riedukimin e të dënuarit, i cili, siç u tha më sipër, është funksion i patjetërsueshëm i dënimit penal. Parashikimi në KP të sanksioneve të dënimit me burgim dhe atij me gjobë, mund të lexohet vetëm si një mënyrë për të balancuar llojet e sanksioneve në vendimmarrjen e gjykatave, në raport me veprimet e jashtëligjshme të individëve, në mënyrë që, krahas ndëshkimit, të realizohet edhe riedukimi i të dënuarit. Në këtë mënyrë, është detyrë e gjykatës që gjatë hetimit gjyqësor të verifikojë gjendjen ekonomike të të pandehurit, me qëllim që të aplikojë dënimin më të përshtatshëm.

Me këtë rast, Gjykata e çmon me vend të analizojë nenet 90, paragrafi i parë, dhe 92 të KP-së. Në këto nene ligjvënësi nuk ka parashikuar dënim me burgim për këto vepra penale dhe, për rrjedhojë, në rastin e konvertimit të dënimit, gjyqtari do të duhej të caktonte një dënim me burgim, i cili është përjashtuar që në fazën e hartimit dhe të miratimit të legjislacionit penal. Në këtë mënyrë mund të dallohen qartë dy momente të ndryshme, në të cilat gjyqtari ka tagra dhe diskrecion të ndryshëm. Nëse gjatë caktimit të dënimit gjyqtari ka tagër të hetojë mbi fajësinë e personit dhe gjendjen e tij vetjake, përfshirë këtu dhe situatën e tij ekonomike, në mënyrë që të zgjedhë dënimin më të përshtatshëm për të mundësuar riedukimin e këtij individ, gjatë konvertimit të dënimit gjyqtari nuk ka asnjë diskrecion, por ai në mënyrë mekanike, thjesht përcakton kohëzgjatjen e burgimit. Pikërisht ky fakt, pra që gjyqtari nuk ka asnjë lloj mundësie që të vendosë në lidhje me përshtatshmërinë e dënimit me burgim, përbën një nga elementet kryesore të jokushtetutshmërisë së normës, e cila, në kundërshtim me frymën e përgjithshme që përmbajnë nenet e sipërpërmendura, për caktimin e dënimit, nuk i lë gjyqtarit asnjë lloj mundësie që të ketë si parametër drejtues në caktimin e dënimit, riedukimin e të dënuarit, përkundrazi cakton një dënim me burgim, i cili as që është parashikuar nga KP-ja.

Gjykata, në mbështetje të argumenteve të saj, vlerëson t'i referohet jurisprudencës së Gjykatës Kushtetuese Italiane, konkretisht vendimit nr.131 të vitit 1979, i cili shpallte si antikushtetues konvertimin e dënimeve me gjobë. Me këtë vendim Gjykata Kushtetuese Italiane i hapi rrugë ligjvënësit, që në vitin 1981 të ndërmerre një reformë në këtë fushë, duke parashikuar dënime alternative ndaj dënimit me burgim, në rastet e mospagimit të gjobave penale, praktikë kjo që u konsiderua në përputhje me Kushtetutën e Republikës Italiane nga Gjykata e sipërpërmendur në vitin 1987 me vendimin nr.108.¹

Gjykata Kushtetuese Italiane shprehej, ndër të tjera, se në momentin që vetëm për faktin se vërtetohet pamundësia paguese e të dënuarit, duhet të procedohet në fazën ekzekutive në mënyrë të pashmangshme dhe automatike, me konvertimin e dënimit me gjobë në dënim me burgim, shfaqet një cenim i parimit të barazisë në fushën e së drejtës penale. Sipas kësaj Gjykate,

¹ Subjekti i interesuar, Këshilli i Ministrave, ka paraqitur gjithashtu, në mbështetje të argumenteve të veta, disa vendime të Gjykatës Kushtetuese Italiane, por rezulton se këto vendime janë më të hershme se vendimet e cituara më sipër nga Gjykata.

konvertimi paraqet në të vërtetë dhe pa dyshim një rëndim të dënimit të dhënë nga gjyqtari dhe ndryshon për këtë arsye raportin e përpjesëtueshmërisë ndërmjet rëndësisë së veprës dhe fajësisë së të dënuarit nga njëra anë dhe llojit dhe sasisë së dënimit të dhënë nga ana tjetër, i përcaktuar nga gjyqtari në mënyrë diskreciale, sipas parametrave dhe kufizimeve ligjore (*shih vendimin nr.131/1979, të Gjykatës Kushtetuese Italiane*).

Gjykata Kushtetuese Italiane në trajtimin e çështjes, në këtë vendim ka mbajtur parasysh edhe “përvojën e të drejtës së krahasuar” duke iu referuar konkretisht Kodit Penal të Republikës së Gjermanisë.

Duke qenë se subjektet e interesuara kanë pretenduar se konvertimi i dënimit me gjobë, në dënim me burgim, është një praktikë e parashikuar nga legjislacionet e shumë vendeve europiane, përfshirë dhe atë të Gjermanisë, Gjykata e sheh të arsyeshme të analizojë në mënyrë të përmbledhur përmbajtjen e dispozitave të disa prej këtyre vendeve, duke i krahasuar me dispozitat objekt shqyrtimi.

Kodi Penal Gjerman, në seksionin 40, kur bën fjalë për caktimin e dënimit me gjobë, parashikon rregulla të hollësishme që duhet t’i ketë parasysh gjykata, duke filluar nga mënyra e pagimit, me këtë ditore, caktimi i tyre nga vetë gjykata në përputhje me të ardhurat mesatare ditore që ka, ose mund të ketë i dënuari, vlerësimin e të ardhurave të tjera, përfshirë asetet dhe rrethana të tjera, me qëllimin e vetëm që gjoba e vendosur të jetë brenda aftësive paguese të të dënuarit.

Ratio legis, e përdorur nga ligjvënësi gjerman, është se, nëse këstet ditore janë llogaritur në mënyrën e duhur nga gjykata, i dënuari nuk e paguan gjobën, pasi me vullnet të lirë ose zgjedh të mos paguajë gjobën, ose po me vullnet të lirë, ose me faj, shpërdoron të ardhurat e veta. Në këtë mënyrë është e pamundur që një person, i cili që *ab initio* ishte në pamundësi paguese, të dënohet me gjobë dhe, për rrjedhojë, të pësojë konvertimin e dënimit nga gjoba në burgim.

Të njëjtën logjikë përdor edhe Kodi Penal Rumun. Sipas nenit 63/1 të këtij Kodi, gjoba penale mund të zëvendësohet me dënimin me burgim vetëm kur konstatohet keqbesimi i të dënuarit në pagimin e gjobës penale. Keqbesimi nuk prezumohet, por duhet të provohet nga organet gjyqësore. Fakti i thjeshtë i mospagimit të gjobës nuk sjell konkluzionin e keqbesimit, për sa kohë nuk ekzistojnë objektivisht edhe rrethana të tjera, që nuk i ngarkohen të pandehurit, të cilat kanë çuar në mosekzekutimin e gjobës së dhënë. Elementi i keqbesimit nga ana e të dënuarit, siç rezulton nga dispozita penale në fjalë, është element kyç.

Gjykata konstaton se ndryshe nga dispozitat e nenit 34 të KP-së të Republikës së Shqipërisë, që e detyrojnë gjyqtarin të bëjë thjesht veprimin mekanik të transformimit të shumës së mbetur pa paguar nga gjoba penale në ditë burgimi, mjafton të ketë një kërkesë të prokurorit, gjyqtarët e këtyre vendeve (si më sipër) kanë diskrecion të gjerë në lidhje me oportunitetin e konvertimit të dënimit me gjobë, në dënim me burgim, duke pasur parasysh se elementet subjektive përbëjnë detyrim të organit procedues për t’i provuar para gjykatës.

Në një pozicion të ngjashëm me dy eksperiencat e paraqitura më lart në trajtimin e kësaj çështjeje është dhe Kodi Penal Francez. Në nenin 135-1 të këtij Kodi përcaktohet se nga ana e gjyqtarit, për shlyerjen e dënimit me gjobë, mund të vendosen edhe këste ditore, për të cilat ai mban parasysh jo vetëm të ardhurat, por edhe shpenzimet e të dënuarit. Veçori e legjislacionit penal francez (ashtu si në Itali) është caktimi i një gjyqtari ekzekutimi që ndjek në vazhdimësi këtë fazë.

Gjykata, për sa më sipër, arrin në përfundimin se neni 34/8 i KP-së ka probleme kushtetutshmërie për shkak të ometimit legjislativ. Legjislacioni nuk ka parashikuar fuqi të plota për gjyqtarin edhe gjatë momentit të konvertimit të dënimit. Në këtë kuptim, neni 3/2 i KPP-së përbën një dispozitë me karakter të përgjithshëm, parashikimet e së cilës nuk mund të anashkalohen në asnjë rast.

Gjykata vlerëson se gjyqtari, gjatë konvertimit, duhet të ketë mundësinë të hetojë në lidhje me shkaqet që kanë çuar në mosshlyerjen e gjobës dhe, çka është më e rëndësishme, duhet të ketë mundësinë të caktojë dënimin më të përshtatshëm për secilin shkelës, në përputhje me

funksionin riedukues të sipërpërmendur.

Gjykata vëren se gjyqtari, që bën konvertimin e gjobës, duhet të ketë mundësinë që të caktojë të gjitha llojet e dënimit të parashikuara nga legjislacioni në fuqi dhe, mbi të gjitha, të ketë mundësinë të përdorë masat alternative të dënimit me burgim.

Duke u mbështetur në argumentet e mësipërm, Gjykata vlerëson se dënimi me burgim dhe dënimi me gjobë janë dënime kryesore dhe në thelb të ndryshëm nga njëri-tjetri dhe se ndikimi i secilit prej tyre mbi të dënuarin, dhe procesin riedukativ ndaj tij, është shumë i ndryshëm. Në këtë kuptim, konvertimi i dënimit me gjobë në dënimin me burgim është në përputhje me funksionin riedukativ të dënimit, kur i dënuari me vullnetin e tij të lirë refuzon t'i bindet vendimit gjyqësor që e detyron të paguajë gjobën. Në të kundërt, konvertimi i dënimit, kur personi është në pamundësi objektive, çka do të thotë se burgimi nuk varet nga ana subjektive e autorit, por nga kushtet ekonomike të të dënuarit, do të shkaktonte një trajtim të diferencuar vetëm në varësi të gjendjes ekonomike, duke sjellë si pasojë cenimin e parimit të barazisë para ligjit, të sanksionuar nga neni 18 i Kushtetutës.

Për sa më sipër pretendimi i gjykatës referuese për antikushtetutshmërinë e paragrafit 8, të nenit 34 të KP-së është i bazuar.

Në lidhje me pretendimin e gjykatës referuese për antikushtetutshmërinë e paragrafit 7 të nenit 34 të KP-së, Gjykata vlerëson se këto përcaktime janë dispozita të përgjithshme që kanë të bëjnë me mënyrën e shlyerjes së dënimit me gjobë dhe nuk kanë lidhje me çështjen konkrete, dhe për rrjedhojë, nuk mund të jenë objekt i këtij shqyrtimi.

Në lidhje me pretendimin e gjykatës referuese për cenim të nenit 27 të Kushtetutës, Gjykata konstaton se vendimi për konvertimin jepet nga një gjykatë kompetente për gjykimin e çështjeve penale dhe, për rrjedhojë, në përputhje me dispozitat përkatëse të KP-së dhe KPP-ja kemi të bëjmë me një dënim me burgim të dhënë nga një gjykatë kompetente. Në këto kushte edhe ky pretendim rezulton i pabazuar.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131, shkronja “a”; 134, pika 1, shkronja “d” të Kushtetutës, si dhe të neneve 68, 69 dhe 70 të ligjit nr.8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, me shumicë votash,

VENDOSI:

- Shfuqizimin, si të papajtueshëm me Kushtetutën, të paragrafit 8 të nenit 34 të Kodit Penal.

- Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë pro: Bashkim Dedja (kryetar), Petrit Plloçi, Vladimir Kristo, Admir Thanza, Xhezair Zaganjori, Sokol Berberi, Sokol Sadushi

Anëtarë kundër: Altina Xhoxhaj, Vitore Tusha

MENDIM I PAKICËS

Jemi kundër mendimit të shumicës për arsyet e mëposhtme:

Shumica ka shfuqizuar paragrafin 8, të nenit 34 të KP-së, duke arsyetuar si vijon: “Nëse gjatë caktimit të dënimit gjyqtari ka tagër të hetojë mbi fajësinë e personit dhe gjendjen e tij

personale, përfshirë këtu dhe situatën e tij ekonomike, në mënyrë që të zgjedhë dënimin më të përshtatshëm për të mundësuar riedukimin e këtij individi, gjatë konvertimit të dënimit gjyqtari nuk ka asnjë diskrecion, por ai në mënyrë mekanike, thjesht përcakton kohëzgjatjen e burgimit. Pikërisht ky fakt, pra që gjyqtari nuk ka asnjë lloj mundësie që të vendosë në lidhje me përshtatshmërinë e dënimit me burgim, përbën një nga elementet kryesore të jokushtetutshmërisë së normës, e cila në kundërshtim me frymën e përgjithshme që përmbajnë nenet e sipërpërmendura, në lidhje me caktimin e dënimit, nuk i lë gjyqtarit asnjë lloj mundësie që të ketë si parametër drejtues në caktimin e dënimit, riedukimin e të dënuarit, përkundrazi aplikon një dënim me burgim, i cili as që është parashikuar nga KP-ja.”

Më tej shumica arsyeton edhe se: “.... neni 34/8 i KP-së ka probleme kushtetutshmërie për shkak të ometimit legjislativ. Legjislacioni nuk ka parashikuar fuqi të plota për gjyqtarin edhe gjatë momentit të konvertimit të dënimit. Në këtë kuptim, neni 3/2 i KPP-së përbën një dispozitë me karakter të përgjithshëm, parashikimet e së cilës nuk mund të anashkalohen në asnjë rast. Gjykata vlerëson se gjyqtari, gjatë konvertimit, duhet të ketë mundësinë të hetojë në lidhje me shkaqet që kanë çuar në mosshlyerjen e gjobës dhe, çka është më e rëndësishme, duhet të ketë mundësinë të caktojë dënimin më të përshtatshëm për secilin shkelës, në përputhje me funksionin riedukues të sipërpërmendur. Gjykata vëren se gjyqtari, që bën konvertimin e gjobës, duhet të ketë mundësinë që të caktojë të gjitha llojet e dënimit të parashikuara nga legjislacioni në fuqi dhe, mbi të gjitha, të ketë mundësinë të përdorë masat alternative të dënimit me burgim.”

Sipas shumicës, gjyqtari në fazën e konvertimit të dënimit privohet nga mundësia për të vlerësuar llojin dhe masën e dënimit që duhet të aplikojë, pasi i dënuari nuk ka shlyer gjobën e vendosur në gjykimin në themel, për shkak të boshllëkut legjislativ.

Jemi të mendimit se një interpretim i tillë bie në kundërshtim me frymën e neneve 47, 58 dhe vijues të KP-së dhe 467 të KPP-së.

Në interpretim të nenit 467/2 të KPP-së, *pamundësia e marrjes së gjobës* është një fakt që legjitimon prokurorin për të kërkuar konvertimin e dënimit dhe që i nënshtrohet hetimit gjyqësor. Sipas këtij rregulli procedural, prokurori, në këtë gjykim, duhet të provojë fakte që kanë të bëjnë me pamundësinë e marrjes së gjobës. Pamundësia e marrjes së gjobës është rrjedhojë e veprimeve me keqbesim të të dënuarit, apo e paafësisë paguese të tij për shkak të insolvabilitetit, por në asnjë rast nuk ka të bëjë me mosveprimin e organit kompetent (zyrës së përmbartimit) për të vjelë gjobën, pasi kjo prezumohet. Në kuptim të këtij neni, kompetenca e gjykatës për të analizuar shkaqet e *pamundësisë për marrjen e gjobës*, nuk vihet në dyshim dhe nuk kufizohet vetëm në evidentimin e faktit të mosshlyerjes së gjobës tërësisht apo pjesërisht.

Gjithashtu, nenet 58 dhe vijues të KP-së, në fakt, përcaktojnë se gjykata fillimisht jep një vendim, i cili mund të shkojë deri në 5 vjet burgim dhe më pas vendos që të aplikojë një nga alternativat e dënimit me burgim. Pra gjykata në fillim përcakton një masë dënimi që mund të shkojë deri në 5 vjet burgim dhe më pas aplikon vendosjen në provë të të dënuarit. Që dispozitat i referohen një dënimi konkret të dhënë nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm dhe jo masës së dënimit të parashikuar nga dispozitat e KP-së, kuptohet nga interpretimi literal i nenit 59 të KP-së, i cili përcakton se: “... gjykata kur jep një dënim deri në pesë vjet.....”, pra kuptohet qartë se bëhet fjalë për një dënim specifik të dhënë nga gjykata dhe jo për përcaktimin teorik të bërë në dispozitat e KP-së.

Për sa më sipër, gjykatat nuk kanë asnjë pengesë që në zbatim të dispozitave të sipërpërmendura të KP-së dhe KPP-së të kryejnë veprime në radhën e mëposhtme kronologjike:

1. Të përcaktojnë shkaqet, për të cilat i dënuari është në pamundësi për pagimin e gjobës.
2. Të përcaktojnë masën e dënimit me burgim sipas nenit 34 të KP-së.
3. Në rast të pamundësisë paguese, për shkak të insolvabilitetit, të aplikojnë një nga masat alternative të dënimit me burgim.

Jemi të këtij mendimi pasi nuk ka asnjë ndryshim ndërmjet caktimit të dënimit në gjykimin e themelit dhe më pas aplikimin e një mase alternative dhe caktimit të dënimit pas konvertimit të dënimit me gjobë dhe zbatimit të një mase alternative kur gjykata ka konkluduar

pamundësinë paguese për shkak të insovabilitetit të të dënuarit. Si rrjedhim, gjykatat nuk kanë asnjë pengesë konkrete nga ana e legjislacionit material apo procedural, që në rastin e konvertimit të dënimeve penale me gjobë, të aplikojnë nenet 58 e vijues të KP-së.

Qëllimi riedukativ i dënimit penal është një element thelbësor i këtij dënimi dhe si i tillë duhet të mbahet parasysh nga gjykata gjatë cilësdo situatë që ka të bëjë me përcaktimin e një dënimi, qoftë ky në përfundim të një gjykimi në themel, qoftë në fazën e konvertimit të dënimeve penale me gjobë.

Anëtare: Altina Xhoxhaj, Vitore Tusha